

Elf jaar MUS: meer soorten in de min

In 2007 is het Meetnet Urbane Soorten (MUS) gestart, een project dat zich in een goede deelname mag verheugen. De eenvoudige en weinig tijd kostende opzet van punttellingen in dorpen en steden blijkt succesvol. Hieronder in het kort de resultaten van het elfde jaar. Ook kijken we alvast vooruit naar het nieuwe veldseizoen.

Op moment van schrijven, half februari, zijn de gegevens binnen van bijna 7134 telpunten. Dat is een lichte toename (3%) ten opzichte van een jaar eerder rond hetzelfde tijdstip. De winter voorafgaand aan seizoen 2017 was aan de zachte kant. Half januari viel er echter in de zuidelijke helft van het land sneeuw en lokaal bleef dat bijna twee weken liggen. Tijdens veel nachten vroor het op uitgebreide schaal licht tot matig. Maart was zacht maar april juist weer vrij koud. Mei was extreem warm, zonnig en zeer droog, en dat gold in grote lijnen ook voor juni. Juli was een zeer natte maand.

Opvallende toe- en afnames

De grootste veranderingen ten positieve (>10%) ten opzichte van het voorgaande jaar zien we (oplopend) bij Nijlgans, Witte Kwikstaart, Knobbelswaan, Boerenzwaluw, Putter, Soepeend, Grote Canadese Gans, Kleine Karekiet, Tuinfluiter en Bonte Vliegenvanger. Vooral de Tuinfluiter is verheugend, omdat deze al tien jaar in een

neergaande lijn zit. In het oog springende afnames (>10%, oplopend) zijn gevonden bij Zanglijster, Gaai, Braamsluiper, Grauwe Vliegenvanger, Goudhaan, Boomklever, Holenduif, Groenling, Bosrietzanger, Grote Lijster, IJsvogel, Sperwer, Spotvogel en Glanskop.

Vooraf rode cijfers?

Na elf jaar MUS is er van 84 soorten een trend. Twintig soorten bleven stabiel, maar de balans hield over naar de negatieve kant met 37 soorten in de min tegen 27 in de plus. Een sterke afname is gevonden bij Fitis, Staartmees en Kneu. Opvallende soorten met lichte afnames zijn Wilde Eend, Turkse Tortel, Stadsduif, Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Merel, Groenling, Koolmees, Spreeuw, Zwarte Kraai, Vink en Huismus. Bij de groep met lichte toenames bevinden zich diverse trekvogels zoals Tjiftjaf, Grasmus, Zwartkop en Kleine Karekiet, maar ook watervogels die dichtbij huis blijven als Fuut, Meerkoet, Waterhoen en IJsvogel. De sterkste toenames vinden we eveneens vooral onder watervogels, zoals Grauwe Gans en Kuifeend, maar ook Slechtvalk en Halsbandparkiet. De grenzen aan de groei lijken voor Grauwe Gans en Halsbandparkiet overigens wel in zicht. Kijk op sovon.nl/nl/MUS voor de nieuwste Stadsvogeltrends.

Wat is er aan de hand met Merel, Groenling en Fitis

Bij de Merel werd in 2016 voor het eerst het Usutu-virus vastgesteld. Hoewel de soort inmiddels op het laagste niveau zit in elf jaar MUS, lijkt het effect van het virus voorlopig nog niet zo groot. Maar dat verandert misschien. In het ringproject CES was het overlevingsgetal van volwassen Merels in 2017 een stuk lager dan in de twee voorgaande jaren (een effect van Usutu?). In

De Kneu heeft het niet alleen in boerenland zwaar, maar ook in de steden. Foto: Ran Schols

Gaan we in 2018 de gevolgen zien van Usutu op Merels?

Foto: Marcel van Kammen

nazomer en najaar 2017 zijn er veel dode Merels doorgegeven. De indruk van sommige vogelaars is, dat er op dit moment (februari 2018) weinig Merels rondstappen in de parkjes en tuinen. Komend voorjaar gaan we zien of dit breed gedragen wordt.

Een andere aandachtsoort is natuurlijk de Groenling waarbij Het Geel (trichomonose) is vastgesteld. In twee jaar zijn de aantallen in MUS met een derde afgenomen. In Groot-Brittannië werd de ziekte in 2005 vastgesteld; de soort is in de tien jaar daarna met ruim 65% verminderd! Bij de Fitis zullen andere zaken spelen. De soort doet het landelijk niet zo goed (lichte afname in de afgelopen tien jaar), maar is in MUS meer dan gehalveerd. Hij heeft een voorkeur voor struiken en jonge bomen in parken en nieuwbouwwijken. Gemeentes hebben de afgelopen jaren bezuinigd op groenbeheer en (ook vanwege veiligheidsaspecten) veel struiken omgezet in gazons. De Fitis, maar ook andere struweelvogels, lijken daar de tol voor te betalen.

Nieuw seizoen, nieuwe ontwikkelingen

In het komende jaar zijn enkele nieuwe ontwikkelingen te melden. De sinds vorig jaar nieuwe MUS-cursus is op een aantal onderdelen aangepast. Het is handig om vóór de telling te oefenen met herkenning en geluiden. Vorig jaar is door veel tellers gebruikgemaakt van de app Avimap voor tablet en smartphone (Android). Het voordeel is dat je bij thuiskomst, na controle, de resultaten gelijk kunt uploaden. Uiteraard kun je ook nog gewoon noteren in boekje of formulier en invoeren op de website.

Vogelatlas, de temperatuur loopt op

Op 24 november 2018 is het zover. Na drie teljaren en twee schrijffjaren komt alles bij elkaar in een lijvige, kleurrijke publicatie van ruim 600 pagina's waarin de actuele stand van alle winter- en broedvogels te vinden is, met een terugblik over vier decennia. De nieuwe VogelAtlas van Nederland is er bijna!

Schrijfproces

Eind 2016 vroegen we zo'n 150 vogelaars met expertise van één (of meer) vogelsoort(en) om soortteksten te leveren voor de atlas. Een groot deel zegde toe en ging schrijven. Deze winter kwamen de laatste soortteksten binnen en kon het grote redigeren beginnen. Een klusje waarmee de beide redacteurs zich niet hoefden te vervelen.

Succesvolle sponsoractie

Intussen was er nog flink wat geld nodig om het boek uit te brengen. Door een succesvolle soortsponsoractie, gestart in september 2017, kreeg het overgrote deel van de ruim 300 vogelsoorten een supporter. Sommige soorten hebben er zelfs meerdere. Kraanvogel, Patrijs en IJsvogel bleken favoriet, maar ook bijvoorbeeld Zilvermeeuw, Rosse Stekelstaart, Chileense Flamingo en Wittoegeend mochten zich verheugen in support. In totaal leverde de sponsoractie ruim 30.000 euro op. Daar zijn we heel blij mee. Veel dank aan alle supporters!

Geen boek zonder foto's

Deze wintermaanden zijn ook gebruikt om de mooiste foto's te selecteren die bij de soortpagina's komen te staan. Elke soort krijgt minstens één foto. Daarnaast verdient een aantal foto's een grote spread omdat ze op klein formaat onvoldoende tot hun recht komen. Bijna 70 fotografen hebben werk aangeleverd. Voorwaarde was dat het beeld, liefst recent, in Nederland gemaakt moest zijn. Het gros van de beelden is niet eerder gepubliceerd en zal straks een kleurrijk geheel vormen met de vele kaarten. Wij kunnen niet meer wachten. Jij ook niet?

Landelijke Dag op zaterdag 24 november

Blok deze zaterdag alvast in je (digitale) agenda want dan kun je het boek aanschaffen op de Landelijke Dag. Details over bestelwijze, voorinschrijving, prijs en wellicht ook locatie volgen nog. Hou de Sovon-site in de gaten.

● **Harvey van Diek**

Tuinluiter deed het goed en doorbrak daarmee de neerwaartse spiraal.

Foto: Marcel van Kammen

Nieuwe tellers welkom: Sovon gaat het land in

De landelijke deelname is goed maar nieuwe deelnemers zijn altijd welkom, vooral in Friesland, Drenthe, Flevoland, Zeeland en Limburg. Hoe beter de deelname, des te meer soorten waarvoor we ook een provinciale trend kunnen berekenen. Tevens kan bij voldoende deelname via de Stadsvogelindicator bekeken worden hoe jouw stad, dorp of gemeente afsteekt tegen de rest van Nederland. Tot april worden MUS-avonden georganiseerd. Voor de locaties en data kijk op sovon.nl/nl/content/agenda-activiteiten

● **Jan Schoppers**

> Sovon.nl/MUS

• Een van de redacteurs op zijn rustieke werkplek. Foto: Harvey van Diek

